

Мотивувальний висновок

Комітету з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

від 1 жовтня 2019 р.

Розглянувши скаргу Шестакової Е.Г. від 01.09.2019 р., пояснення проф. Різуна В.В. від 02.09.2019 р. та проф. Крупського І.В. за жовтень 2019 р. (б/д), а також провівши експертизу на плагіат дисертацій Артамонової І.М., Демченка С.В., Ковальчук О.О., Гурчіані Х.Д. Комітет з питань етики запропонував Національному агентству достроково припинити повноваження членів галузевої експертної ради з журналістики проф. Різуна В.В. і проф. Крупського І.В. з наступних міркувань:

1. Комітет з питань етики вважає, що головне у цій справі не лише наявність плагіату як такого, але насамперед здатність членів щойно створеної галузевої експертної ради ставитися до порушень академічної доброчесності принципово.

2. У своєму поясненні проф. Різун В.В. звертає увагу на процедурні недоліки у процесі позбавленні Міністерством освіти і науки України Артамонової І.М. (захист відбувся 13 жовтня 2009 р.) наукового ступеня доктора соціальних комунікацій у 2014 р., фактично виправдовуючи її. Натомість Акредитаційна колегія МОН керувалася у своїх діях численними публікаціями у пресі на цю тему та результатами судової експертизи, що підтверджували суттєві порушення академічної доброчесності у згаданій дисертації. «Справа Артамонової» нанесла велику репутаційну шкоду Інституту журналістики і навіть Українській державі, оскільки значна частина плагіатного тексту створювалася завдяки крадіжкам з російських джерел. Однак проф. Різун В.В. ігнорував цю справу по суті, оскільки нібито очікував спеціального дозволу з боку МОН здійснювати аналіз тексту дисертаційного дослідження Артамонової І.М. Комітет з питань етики вважає таку вмотивовану безініціативність з боку Різуна В.В. суттєвою перешкодою стосовно його членства у галузевій експертній раді.

3. Один з негативних наслідків «справи Артамонової» – це захист дисертації Демченка С.В. у тій же спецраді Інституту журналістики Д 26.001.34 Інституту журналістики 8 листопада 2011 р. Текст дисертації і пов'язані з ним публікації містять значний плагіат та інші порушення академічної доброчесності. Другим опонентом виступила Артамонова І.М., що само по собі ставило під сумнів наукові принципи при підготовці дисертаційного дослідження до захисту. У своєму поясненні науковий консультант проф. Різун В.В. повністю усувається від своєї відповідальності за плагіат у публікаціях Демченка С.В., що претендували на означення

«наукові». В обґрунтування своєї непричетності, він наводить відсутність підтвердження плагіату у роботах Демченка С.В. з боку Міністерства освіти і науки України. Однак в іншому епізоді свого пояснення проф. Різун В.В. стверджує, що спецрада зобов'язана «призначити експертів, які й мають шукати плагіат та аналізувати текст за іншими критеріями». Залишається незрозумілим, чому цього не було зроблено у випадку проходження до захисту дисертації Демченка С.В. Такі твердження, у т.ч. що протирічать одне одному, викликають серйозні сумніви у Комітеті з питань етики стосовно розуміння проф. Різун В.В. важливості особистої відповідальності за свої дії в якості члена галузевої експертної ради.

4. Дисертація Демченка С.В., у свою чергу, пізніше стала об'єктом плагіювання з боку Гурчіані Х.Д. в дисертаційному дослідженні, що захищалося 2016 р. у спеціалізованій вченій раді К 08.051.19 Дніпропетровського національного університету ім. Олесья Гончара (науковий керівник проф. Демченко В.Д., офіційні опоненти проф. Крупський І.В., доц. Почапська О.І.). Комітет з питань етики вважає цей факт проявом недоброчесності не лише з боку дисертанта, але також з боку всіх осіб, причетних до організації цього захисту.

5. Коментуючи обставини закриття згаданої спеціалізованої вченої ради в Інституті журналістики, проф. Різун В.В. пояснює, що це відбулося з ініціативи самого керівництва спецради. Він також згадує про свою принциповість у ставленні до плагіату, адже жодного захисту плагіатних дисертацій у цій спецradі нібито не відбулося (ми вже бачили, що це не відповідає дійсності). Однак вивчення цих обставин Комітетом з етики свідчить про протилежне. А саме про те, що зняття із захисту згаданих у поясненні дисертаційних досліджень (не менше чотирьох) відбувалися із сторонніх ініціатив, у т.ч. через скарги і скандали, що також обговорювалися на засіданнях експертної ради МОН. Таким чином, проф. Різун В.В. намагається пом'якшити обставини зняття плагіатних дисертацій із захисту і тому його твердження не відповідають дійсності в частині, хто саме виступав ініціатором цих дій. Тобто прийняття згаданих рішень не було внутрішньою справою спецради Д 26.001.34. Комітет з питань етики вважає таку поведінку недоброчесною.

6. У спеціалізованій вченій раді К 35.051.2, яку очолює проф. Крупський І.В., була захищена дисертація Ковальчук О.О., свого часу знята із захисту у спецradі, очолюваній проф. Різун В.В., за плагіат. Проф. Крупський І.В. знав про це, оскільки був опонентом цього дисертаційного дослідження. У своєму поясненні стосовно однієї з причин допуску до захисту дисертації Ковальчук О.О. у спецradі К 35.051.2 він зазначає, що “дисертацію рекомендувала до захисту кафедра історії журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка” (тобто Інституту журналістики, очолюваного проф. Різун В.В.). Виходить,

що дисертація Ковальчук О.О., яка, за словами проф. Різуна В.В. була знята із захисту за плагіат з ініціативи та з причин принципової позиції спецради Д 26.001.34, була захищена у спецраді К 35.051.2. Причому проф. Крупський І.В. був в курсі всіх обставин справи. Комітет з етики вважає таку позицію проф. Крупського І.В. недоброчесною.

7. Проф. Крупський І.В. виступав першим опонентом згаданої дисертації Демченка С.В., яка містить плагіат (другий опонент – Артамонова І.М.). Він наводить ті самі аргументи про свою непричетність до плагіату, що і проф. Різун В.В.: «Щодо звинувачення мене при опонуванні докторської дисертації С. Демченка, захист якої відбувся ще в 2011 р., то дисертантові був виданий диплом доктора наук і жодних зауважень з боку Міністерства освіти та науки України до мене як опонента не було». Комітет з питань етики вважає такі аргументи спробою усунути від відповідальності, що також не відповідає принципам доброчесності.